

Коментарі
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
щодо звіту ЕК про результати акредитаційної експертизи
освітньо-професійної програми 29853 Фінанси та військова економіка,
рівень вищої освіти – бакалавр, спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Керівництво Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Військового інституту Київського національного університету, гарант та науково-педагогічні працівники, які забезпечують реалізацію ОПП «Фінанси та військова економіка» висловлюють вдячність за змістовний аналіз і відзначені сильні сторони програми. Рекомендації певною мірою вказали перспективи розвитку програми і слугуватимуть покращенню її реалізації та вдосконаленню відповідно до цілей ОПП. Водночас ми не можемо погодитись із частиною висновків і маємо певні коментарі щодо окремих позицій звіту.

Звіт ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми Слабкі сторони: У навчальному плані відображено розділ IV «Факультативні дисципліни (форми контролю не планується)» (містить 13 ОК), що на думку ЕГ є зайвим, оскільки відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про вищу освіту» «ЗВО на підставі відповідної ОП розробляє навчальний план, що визначає перелік та обсяг ОК у кредитах ЄКТС, їх логічну послідовність, форми організації освітнього процесу, види та обсяг навчальних занять, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю, що забезпечують досягнення здобувачем відповідного ступеня вищої освіти ПРН». Рекомендації: розглянути можливість переглянути зміст ОП та НП щодо збільшення практичної підготовки та вилучити з</p>	<p>Визначення ЕГ слабкою стороною програми «У навчальному плані відображено розділ IV «Факультативні дисципліни (форми контролю не планується)» (містить 13 ОК), що на думку ЕГ є зайвим» є надзвичайно дивним. З ним в жодному разі не можна погодитись – законодавство (у т. ч. згадувана стаття 10 Закону України Про Вищу освіту) регламентує мінімальні вимоги до навчального плану, і в жодному разі не дає вичерпного переліку інформації яка там має бути наведена. Вказане зауваження є нічим не обґрунтованим втручанням у автономію ЗВО, а відповідна рекомендація не підлягає виконанню. Просимо членів ГЕР не зважати на це зауваження і відповідну рекомендацію. Рекомендація щодо збільшення практичної підготовки не є конкретною – незрозуміло, яку саме складову практичної підготовки ЕГ вважає недостатньою, і за рахунок чого (враховуючи специфіку навчальної підготовки курсантів) пропонується таке посилення.</p>

<p>навчального плану розділ IV «Факультативні дисципліни (форми контролю не планується)».</p>	
<p>Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання. Недоліком є відсутність встановлених єдиних правил та процедури визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. ЕГ рекомендує врегулювати у нормативній базі КНУ процедуру визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, а також підвищувати рівень інформування здобувачів про такі можливості.</p>	<p>КНУТШ в жодному разі не може погодитись із оцінкою своєї діяльності за Критерієм 3 - відсутність процедур визнання результатів навчання у неформальній освіті в Університеті в жодному разі не є недоліком чи слабкою стороною програми, оскільки станом на сьогодні рішення будь-якого ЗВО України щодо визнання результатів неформальної та інформальної освіти суперечить як рекомендаціям ЄС, так і нормам законодавства України .</p> <p>Аргументація:</p> <p>1. Європейське співтовариство, рекомендуючи державам-членам стимулювати заклади формальної освіти до визнання неформальної освіти («Council recommendation on the validation of non-formal and informal learning», Brussels, 5.9.2012, COM(2012) 485 final), наголошує на необхідності забезпечення довіри до цих процесів, яка може бути сформована виключно шляхом створення «національної системи визнання неформального й інформального навчання». Такі національні системи мають бути «цілісною і невід’ємною частиною національної рамки кваліфікацій» відповідати визначеному переліку вимог, які стосуються як прав осіб, так і питань забезпечення якості і дотримання стандартів усіма учасниками процесу. Вони мають включати: 1) підтримку громадян у визначенні досягнутих результатів навчання; 2) сприяння громадянам у документуванні їхніх результатів навчання; 3) оцінювання досягнутих результатів навчання; 4) сертифікацію результатів оцінювання досягнутих результатів навчання у вигляді кваліфікації, або ж кредитів, що ведуть до кваліфікації, чи іншими відповідними засобами.</p> <p>2. Європейські акредитаційні агенції дуже уважно ставляться до питань забезпечення якості, якщо ЗВО визнає результати неформальної та/або інформальної освіти у своїх ступеневих програмах. При цьому зазвичай ЗВО має продемонструвати не тільки процедури і стандарти (їх прозорість, дотримання та відповідність правилам, встановленим національним законодавством), за якими здійснюється визнання результатів навчання у неформальній та інформальній освіті, але й доцільність/необхідність такого визнання для досягнення цілей програми.</p> <p>3. Національна система визнання результатів навчання здобутих у неформальній освіті в Україні ВІДСУТНЯ, хоча й передбачена чинним законодавством</p>

(«Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством» - Закон України «Про освіту» ст.8, п.5. Згідно статті 3 того ж Закону органом, який «формує вимоги до ... визнання результатів неформального та інформального навчання», визначається Національне агентство кваліфікацій). Натомість в Законі України «Про вищу освіту», де детально розписуються права ЗВО щодо самостійного визнання освітніх кваліфікацій і результатів навчання у формальній освіті, будь-яка згадка щодо прав ЗВО на визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті відсутня.

Таким чином, запровадження ЗВО України у явочному порядку (рішеннями Вчених рад, але без врегулювання на національному рівні) практики визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті суперечить рекомендаціям ЄС і ставить під сумнів дипломи, видані відповідними університетами. Оскільки Університет в жодному разі не бажає обмежити кар'єрні траєкторії своїх випускників він не запроваджував і не запроваджуватиме процедур визнання результатів навчання отриманих в неформальній і інформальній освіті до врегулювання цього питання на рівні держави.

Університет чітко і послідовно дотримується цієї позиції, повідомляє її здобувачам освіти і всім зацікавленим особам, і таким чином навіть формально дотримується вимог підкритерію 3.4. «Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми».

Додатково повідомляємо, що тільки 22 березня 2022 року (!!!) оприлюднений наказ МОН України №130 від 08.02.2022 р. (зарєстрований у Міністерстві Юстиції України 16 березня 2022 року) про затвердження Порядку визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти. До видання цього наказу (а він вступає в силу через шість місяців після публікації) будь-яка діяльність ЗВО щодо визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти як складових програми є **незаконною**.
Таким чином, ЗВО України здобули право визнання результатів неформальної

	<p><i>та/або інформальної освіти з нового 2022/2023 навчального року.</i> Враховуючи викладене пропонуємо члена ГЕР ігнорувати вказане зауваження і рекомендацію ЕГ.</p>
<p>Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою Слабкою стороною ЕГ вважає недостатній рівень участі здобувачів освіти в олімпіадах та конкурсах наукових робіт за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та у програмах міжнародної академічної мобільності. Рекомендація ЕГ - удосконалити процедури залучення та заохочення студентів до більш активної участі у науковій роботі та програмах академічної мобільності.</p>	<p>КНУТШ безумовно вважає пріоритетним завданням заохочення студентів до наукової діяльності і до участі у програмах академічної мобільності. Однак, на нашу думку ЕГ, надаючи цю рекомендацію не врахувала наявності у здобувачів освіти цієї програми певних обмежень на перетин кордону обумовлених їх статусом курсантів.</p>
<p>Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність Слабкі сторони: недостатня обізнаність здобувачів вищої освіти у питанні академічної доброчесності. Рекомендація: систематично вживати заходів щодо популяризації академічної доброчесності (інформаційні стенди, тематичні заходи та ін.); відповідно до Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2021 № 897, потребують оновлення нормативно-правові акти КНУ, які визначають політику забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності</p>	<p>Нам незрозуміло, на чому базується висновок про необхідність <i>«оновлення нормативно-правові акти КНУ, які визначають політику забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності (кодекс академічної доброчесності) та порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності»</i>. Відповідні нормативно-правові акти в КНУ є, вони діють, вони, хоч і були прийняті до згадуваної Постанови Кабінету Міністрів України від 26.08.2021 № 897, повністю відповідають вимогам цієї постанови (і в КНУКТШ є практика застосування цих актів). Вважаємо що ЕГ записала це зауваження помилково.</p>

<p>(кодекс академічної доброчесності) та порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності.</p>	
<p>Критерій 6. Людські ресурси Слабкі сторони: Процедури та заходи системи внутрішнього забезпечення якості відповідно до п. 2 ст. 16 Закону України «Про вищу освіту» не мають чіткого розподілу між структурними підрозділами ВІ КНУ (третього рівня системи внутрішнього забезпечення якості КНУ), враховуючи наявність особливостей організації освітнього процесу. Це призвело до несвоєчасного оновлення інформації в ЄДЕБО ЗВО про НПП – представників ВІ КНУ, зокрема про гаранта ОП, а також відсутності підвищення кваліфікації у де-яких НПП ВІ КНУ. Рекомендації: враховуючи наявність особливостей організації освітнього процесу у ВІ КНУ здійснити чіткий розподіл між структурними підрозділами ВІ КНУ (третього рівня системи внутрішнього забезпечення якості КНУ) процедур та заходів системи внутрішнього забезпечення якості відповідно до п. 2 ст. 16 Закону України «Про вищу освіту»; спланувати підвищення кваліфікації НПП ВІ КНУ: О.І. Костик, А.В. Кельман, О.Д. Дегтярьова, Ю.В. Забеліни.</p>	<p>Визнаючи доцільність і важливість посилення роботи щодо підвищення кваліфікації співробітників ВІКНУ, ми не можемо погодитись із висновком про те що <i>«Процедури та заходи системи внутрішнього забезпечення якості не мають чіткого розподілу між структурними підрозділами .... призвело до несвоєчасного оновлення інформації в ЄДЕБО ЗВО про НПП – представників ВІ КНУ, зокрема про гаранта ОП»</i>. Членам ЕГ детально пояснювали що інформація по НПП військовослужбовцям не заноситься до ЄДЕБО, відтак з ЄДЕБО не можна внести до системи Національного агентства інформацію про них (і про гаранта). Просимо членів ГЕР вважати це зауваження (слабку сторону) помилковим і не зважати на надану ЕГ рекомендацію</p>
<p>Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси Слабкі сторони: відсутність у нормативно-правових документах КНУ окремої норми про</p>	<p>Ми не можемо погодитись із визначенням слабкої сторони (<i>«відсутність у нормативно-правових документах КНУ окремої норми про процедуру врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із сексуальними домаганнями»</i>). Чинні документи університету, зокрема Порядок запобігання та протидії дискримінації, булінгу,</p>

<p>процедуру врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із сексуальними домаганнями. Рекомендація: ЕГ вважає доцільним врегулювати процедури вирішення конфліктних ситуацій пов'язаних з сексуальними домаганнями. А також доповнити наявні нормативні документи, процедурами вирішення конфліктних ситуацій, що враховують специфіку військової служби.</p>	<p>гендерно-обумовленому насильству в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (http://senate.univ.kiev.ua/?p=2008) врегульовують і зазначене ЕГ питання. Вважаємо зауваження і відповідну рекомендацію помилковими.</p>
<p>Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми Недоліком є відсутність практики залучення здобувачів чи представників студентського самоврядування до формування анкет опитувань, що може перешкоджати об'єктивному виявленню реальних проблем в освітній діяльності. Відсутні реальні результати опитувань у формі ухвалених управлінських рішень. ЕГ рекомендує налагодити цю процедуру.</p> <p>Слабкою стороною є дотримання процедур на третьому рівні системи внутрішнього забезпечення якості (ВІКНУ), враховуючи наявність особливостей організації освітнього процесу. Рекомендація: враховуючи наявність особливостей освітньої діяльності за ОП, удосконалити ВСЗЯО ВІ КНУ (на третьому рівні) відповідно до п. 2 ст. 16 Закону України «Про вищу освіту», а також забезпечити моніторинг</p>	<p>1) Зауваження <i>«Недоліком є відсутність практики залучення здобувачів чи представників студентського самоврядування до формування анкет опитувань»</i> просто не відповідає дійсності. Анкети розробляються фахівцями факультету соціології, в їх пілотній апробації беруть участь студенти спеціальності «Соціологія», проекти анкет розглядаються і затверджуються на засіданні Науково-методичної ради університету, до складу якої входить 5 представників студентського парламенту, які, як і інші члени НМР отримують проекти анкет для висловлення пропозицій (часу для пропозицій достатньо, оскільки розгляд анкет відбувається щонайменше на двох засіданнях – представлення проекту на першому засіданні, і обговорення внесених пропозицій на другому засіданні).</p> <p>2) Твердження <i>«Відсутні реальні результати опитувань у формі ухвалених управлінських рішень»</i> не відповідає дійсності – в Університеті прийняття управлінських рішень там де це можливо враховує результати опитувань, і прикладів цього багато. Інше питання що результати опитувань самі по собі, не підкріплені іншими аргументами (потреби ринку праці, запити роботодавців, запити суспільства тощо), майже завжди є недостатньою підставою для прийняття управлінських рішень не можуть</p> <p>3) завдання моніторингу четвертого рівня ВСЗЯО Університету визначені положенням про систему забезпечення якості освіти і освітньої діяльності, і досі Університет не мав підстав їх переглядати. Враховуючи висловлене нами вище, ми не бачимо у звіті ЕГ аргументів на користь перегляду нормативних документів Університету.</p>

<p>цих процесів на четвертому рівні, встановленому у ЗВО.</p>	
<p>Критерій 9. Прозорість та публічність Відповідно до Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2021 № 897, потребують оновлення нормативно-правові акти КНУ, які визначають політику забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності (кодекс академічної доброчесності) та порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності. Відповідно до акту експертизи значна кількість інформації, що стосується ОП є службовою і не відображається на офіційному сайті. Тому необхідно виокремити перелік нормативних документів, які не містять службової інформації та можуть бути оприлюднені на офіційному сайті</p>	<p>Як ми вже зазначали у відповіді до зауваження по критерію 5, нам незрозуміло, на чому базується висновок про потребу <i>«оновлення нормативно-правові акти КНУ, які визначають політику забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності (кодекс академічної доброчесності) та порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності»</i>. Відповідні нормативно-правові акти в КНУ є, вони діють, вони, хоч і були прийняті до згадуваної Постанови Кабінету Міністрів України від 26.08.2021 № 897, повністю відповідають вимогам цієї постанови (і в КНУКТШ є практика застосування цих актів). Вважаємо що ЕГ записала це зауваження помилково.</p>